

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

**Київський національний університет театру, кіно і телебачення
ім. І.К. Карпенка-Карого**

Інститут екранних мистецтв / Факультет театрального мистецтва

Кафедра гуманітарних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-педагогічної
та навчальної роботи

_____ Інга Чхатарашвілі-Петраш
_____ «____» _____ 2026

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти — перший (бакалаврський)

Спеціальності 021 — аудіовізуальне мистецтво та виробництво

026 — театральне мистецтво

Освітня програма _____

Київ — 2026

Розробник: **Живоглядов Юрій Олексійович**, доцент, кандидат психологічних наук, доцент

Викладачі: **Живоглядов Юрій Олексійович**, доцент, кандидат психологічних наук, доцент

РПНД розглянуто і затверджено на засіданні кафедри

_____ гуманітарних дисциплін _____

(назва кафедри, факультету / інституту)

Протокол від 27.08.2026 № 1

Завідувач кафедри _____ *О. ОНІЩЕНКО*
(підпис)

Пролонговано:

на 2026__/2027__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__ н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ № ____
(підпис) (ПІ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання			
	денна		заочна	
Характеристика навчальної дисципліни	Обов'язкова / Вибіркова			
Курс	3			
Семестр		6		
Кількість кредитів - 3				
Загальний обсяг годин - 90				
Розподіл годин за видами аудиторних занять та самостійної роботи	Лекційні			
		20		4
	Семінарські			
		10		2
	Практичні			
	Індивідуальні			
	Лабораторні			
	Самостійна робота			
		60		
Вид підсумкового контролю	залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни формування у здобувачів вищої освіти знань про закономірності функціонування та проявів психічних явищ, їх виникнення функціонування та розвиток особистості психіки людини, сприяти на цій основі формуванню загальної психологічної культури та компетентності, їх готовності до професійної діяльності. В матеріалах курсу надані основні досягнення вітчизняної та світової науки і практики.

Завдання озброїти здобувачів вищої освіти знаннями базових психологічних понять, сформувати професійну спрямованість особистості.

Передумови для вивчення (за наявності) філософія.

Очікувані результати навчання (РН) за дисципліною:

ПРН 17 - збирати, оцінювати, аналізувати та обробляти інформацію з використанням сучасних інформаційних технологій та спеціалізованого програмного забезпечення

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Розподіл годин між видами робіт													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі						усього	у тому числі					
		лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	сам. робота		лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
курс / семестр:														
Тема № 1. Вступ до курсу «Психологія». Основні принципи та завдання психології.		2					4							
Тема №2. Психологія особистості.		2	2				4							
Тема №3. Темперамент.		1	2				4							
Тема №4. Характер.		1					4							
Тема №5. Здібності.		1					4							
Тема № 6. Специфіка пізнавальної активності та структура пізнавальної сфери людини		2					4							
Тема № 7. Відчуття.		1	2				4							
Тема № 8. Сприйняття.		1					4							
Тема № 9. Увага.		1					4							
Тема № 10. Пам'ять.		1					4							
Тема № 11. Уява		1	2				4							
Тема № 12. Мислення		1					4							
Тема № 13. Мова і мовлення.		2					4							
Тема № 14. Функції емоцій.		2	2				4							
Тема № 15. Загальне уявлення про почуття		2					4							

Разом	90	20	10				60							
УСЬОГО														

Вв

4. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Вступ до курсу «Психологія». Основні принципи та завдання психології.

Уявлення античних та середньовікових філософів про душу та свідомість. Психіка та свідомість. Природа та механізми психічних явищ. Мозок та психіка. Сучасні уявлення про етапи розвитку психіки. Структура свідомості. Поняття про самосвідомість. Взаємодія свідомості та підсвідомості. Факти психічного, що не усвідомлюються, та їх класифікація. Теорія несвідомого за З. Фрейдом. Несвідомі чинники свідомих дій. Надсвідомі процеси.

Основні поняття/ключові слова: структура сучасної психології, наукова психологія, життєва психологія, принципи та завдання психології, душа.

Рекомендована література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
3. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
4. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
5. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
6. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті: 1. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/> 2. Пошукова система Base <https://www.base-search.net/> 3. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM)<https://oai.org.u>

Тема №2. Психологія особистості.

Взаємозв'язок соціального та біологічного в особистості. Психологічна структура особистості. Саморозвиток та самореалізація особистості. Концепція розвитку особистості за Е.Еріксоном. Когнітивістські теорії розвитку особистості в сучасній психології (Ж. Піаже, Дж. Келлі). Персонологічні теорії про розвиток особистості (К. Бюллер, А. Маслоу, Е. Шпрангер).

Основні поняття/ключові слова: соціальне та біологічне в особистості, біогенетичний, соціогенетичний, психогенетичний підходи.

Рекомендована література:

1. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
2. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
3. Іїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник / Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
4. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
5. Максименко С.Д. Загальна психологія. Центр навчальної літератури. 2019. 272 с.
6. Максименко С. Д. [та ін.]. Психологія та педагогіка: підручник К.: Слово, 2012. 584 с.
7. Партико Т.Б. Психологія : підручник. Київ: Ін Юре, 2014. 665 с.
8. Поліщук С.А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів : навч.-метод. Посібник. Суми: Унів. кн., 2012. 135 с.
9. Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посібник. К.: Академвидав, 2011. 465 с.

Тема №3. Темперамент.

Темперамент як якість особистості. Психологічна характеристика темпераменту, прояв його основних властивостей стосовно до пізнавальних процесів та предметної діяльності людини. Типології темпераменту: за Гіппократом, за І. П. Павловим, за Г. Хеймансом та Е. Вірсмою, за Дж. Гілфордом та Л. Терстоуном, за Е. Кречмером. Концепція типів статури та

темпераменту за У. Шелдоном. Зв'язок темпераменту з основними властивостями особистості. Темперамент і вчинки. Темперамент і властивості людини.

Основні поняття/ключові слова: фізіологічна основа темпераменту, типології темпераменту, тип статури, концепція темпераменту.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
3. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с. 6
4. Максименко С. Д. [та ін.]. Психологія та педагогіка: підручник К.: Слово, 2012. 584 с.

Тема №4. Характер.

Загальне уявлення про характер. Особливості характеру як психічного феномену. Типології характеру за: К. Леонгардом, О.Є. Лічко, К. Г. Юнгом, Е. Фромом. Закономірності формування характеру. Риси характеру та інші риси особистості. Характер і захисні механізми. Характер і мотивація поведінки.

Основні поняття/ключові слова: характер як психічного феномену, структура характеру, типології характеру, риси характеру, характер і мотивація.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
3. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
4. Іїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник / Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.

Тема №5. Здібності.

Загальне уявлення про здібності. Структура здібностей. Теорії здібностей. Умови розвитку здібностей. Роль гри у формуванні здібностей. Можливість взаємокомпенсації різних здібностей в професійній діяльності.

Основні поняття/ключові слова: структура здібностей, визначення здібностей, етапи розвитку здібностей, здібності, задатки та генотип.

Рекомендована література:

1. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
2. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
3. Іїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник / Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
4. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. К.: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

Тема № 6. Специфіка пізнавальної активності та структура пізнавальної сфери людини.

Поняття інтелекту в сучасній психології. Види та структура інтелекту. Специфіка пізнавальної активності та структура пізнавальної сфери людини.. Поняття про почуттєве та раціональне пізнання. Погляди античних філософів на природу пізнання та пізнавальні процеси. Формування поглядів античних філософів різних напрямків на пізнання й пізнавальні процеси. Погляд на проблеми пізнання з позицій матеріалізму, ідеалізму.

Основні поняття/ключові слова: функції пізнавальної сфери, властивості пізнавальних процесів.

Рекомендована література

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
3. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
4. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. К. Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

Тема № 7. Відчуття.

Загальна характеристика відчуттів як почуттєвого пізнання. Основні компоненти процесу відчуття. Основні властивості відчуттів. Класифікація відчуттів. Поняття "порогів чутливості". Основний психофізичний закон Вебера-Фехнера. Адаптація. Сенсibiliзація. Синестезія. Явище послідовного образу.

Основні поняття/ключові слова: Відчуття і перцептивна діяльність, аналізатор, властивості відчуттів, адаптація, взаємодія відчуттів, сенсibiliзація, синестезія. **Рекомендована література:**

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
3. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
4. Максименко С.Д. Загальна психологія. Центр навчальної літератури. 2019. 272 с.

Тема № 8. Сприйняття.

Загальна характеристика сприйняття як почуттєвої форми пізнання. Основні теорії сприйняття в психології. Основні властивості сприйняття. Сприйняття як перцептивна діяльність. Види сприйняття. Порівняльна характеристика відчуттів та сприйняття. Ілюзії.

Основні поняття/ключові слова: фізіологічні основи сприйняття, предмет і фон в сприйнятті, взаємовідносини цілого і частини в сприйнятті, сприйняття простору, сприйняття руху і часу.

Рекомендована література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.

2. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
3. Ільїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник /Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
4. Поліщук С.А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів : навч.-метод. Посібник. Суми: Унів. кн., 2012. 135 с.

Тема № 9. Увага.

Проблема уваги в сучасній психології. Основні теорії уваги. Загальна характеристика уваги. Види уваги. Структура уваги. Властивості уваги. Розгубленість, її типи.

Основні поняття/ключові слова: види уваги, характеристика уваги, фізіологічні основи уваги.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
3. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
4. Партико Т.Б. Психологія : підручник. Київ: Ін Юре, 2014. 665 с.

Тема № 10. Пам'ять.

Загальна характеристика пам'яті та її роль у життєдіяльності та пізнавальній сфері. Теорії пам'яті. Основні якості пам'яті. Основні рівні вивчення механізмів пам'яті. Класифікація видів пам'яті. Довільна та мимовільна пам'ять. Довготривала, короткотривала і сенсорна пам'ять. Загальна характеристика процесів пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті, типи пам'яті. Сучасні теорії пам'яті. Феномени та ефекти пам'яті.

Основні поняття/ключові слова: Види пам'яті, запам'ятовування, відтворення, забування та збереження.

Рекомендована література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 219 с.
3. Іїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник /Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
4. Москалець В.П. Психологія особистості. Київ.: Центр учбової літератури, 2013. 576с.
5. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. К. Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

Тема № 11. Уява.

Уява як форма раціонального пізнання. Функції уяви. Психологічні механізми уяви. Характеристика видів уяви. Мрія як особливий вид уяви.

Основні поняття/ключові слова: уява і мислення, види уяви, мрія, психологічні механізми уяви.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
3. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
4. Максименко С. Д. [та ін.]. Психологія та педагогіка: підручник К.: Слово, 2012. 584 с.
5. Москалець В.П. Психологія особистості. Київ.: Центр учбової літератури, 2013.

Тема № 12. Мислення.

Структура мислення. Загальна характеристика розумових операцій у сучасній психології. Логічні форми мислення. Основні етапи розумового процесу. Типи

мислення та їх характеристика. Процес розвитку мислення в онтогенезі. Індивідуальні особливості розуму. Сучасні теорії мислення. Порівняльний аналіз мислення та уяви як форм раціонального пізнання.

Основні поняття/ключові слова: фізіологічні механізми мислення, логічні форми мислення, мислення як процес, види мислення, якість мислення.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
3. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
4. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. К.: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
5. Москалець В.П. Психологія особистості. Київ.: Центр учбової літератури, 2013.

Тема № 13. Мова і мовлення.

Загальна характеристика мовлення. Роль мовлення в життєдіяльності й пізнавальній сфері людини. Функції мовлення. Зв'язок мовлення з іншими пізнавальними процесами. Види мовлення, їх характеристика. Усне та письмове мовлення. Монологічне та діалогічне мовлення. Індивідуальні характеристики мовлення. **Основні поняття/ключові слова:** функції мовлення, види мовлення, монологічне та діалогічне мовлення, індивідуальні характеристики мовлення.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
3. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.

4. Іїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник / Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
5. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В.]. К.: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

Тема № 14. Функції емоцій.

Структура емоційної сфери людини. Загальна характеристика емоцій і почуттів людини. Активаційно-енергетична роль емоцій. Деструктивна роль емоцій. Прикладна роль емоцій. Комунікативна роль емоцій. Роль емоцій в когнітивних процесах і творчості. Емоція як реакція на ситуацію і подію. Афект. Настрій. Емоційні стани людини. Емоційні якості людини. Стрес (стан емоційної напруженості). Нудьга (стан монотонії). Відраза (стан психічного пересичення). Феномен «емоційного вигорання». Емоційна збудливість. Емоційна глибина. Емоційна ригідність - лабільність. Емоційна стійкість. Експресивність. Управління емоціями. Розуміння емоцій іншого й емоційні здібності. Невербальне (образне) сприйняття емоцій. Вплив особистісних особливостей на розуміння емоцій іншої людини. **Основні поняття/ключові слова:** характеристика емоцій і почуттів людини, структура емоційної сфери людини, функції і роль емоцій.

Рекомендована література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
3. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
4. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
5. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.

Тема № 15. Загальне уявлення про почуття.

Характеристика різних почуттів. Співвідношення понять «почуття» і «емоція». Почуття як стійке емоційне ставлення до значимого об'єкта (емоційна установка). Характеристики емоційних відносин (властивості почуттів). Класифікація почуттів. Симпатія і антипатія. Прихильність. Дружба. Закоханість. Любов. Ворожість. Заздрість. Ревнощі. Задоволеність. Щастя. Почуття гордості. Псевдопочуття. Емоційно обумовлена (афективна) поведінка. Емоційні типи. Гедонізм та аскетизм. Фрустраційна поведінка. Альтруїзм як форма емоційної поведінки. Емоційність як тип темпераменту (характеру). Оптимісти - песимісти. Сором'язливі. Образливі і мстиві. Сентиментальні. Емпатійні. Тривожні. Совісні. Допитливі.

Основні поняття/ключові слова: «почуття» і «емоція», характеристики емоційних відносин (властивості почуттів), симпатія і антипатія, прихильність, дружба, закоханість, любов, ворожість, заздрість, ревнощі, задоволеність, щастя, почуття гордості, псевдопочуття.

Рекомендована література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
3. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
4. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
5. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.

5. Методи навчання

Лекції, інтерактивний метод, пояснювально-ілюстративний, метод наукового порівняння, метод проєктів у формі індивідуальних/групових навчальних проєктів, частково-пошуковий метод, дослідницький метод. вирішення творчих практичних завдань.

6. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення: - наукової літератури за темою

Тема	Завдання	Форма подання	Максимальна кількість балів
1. Психомоторика та психологія діяльності	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань «Психомоторика та психологія діяльності»	Підготувати доповідь	10
2. Самосвідомість та самоповага	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань «Самосвідомість та самоповага»	Підготувати доповідь «Поняття гармонії особистості».	10
3. Воля як волюнтаризм. Воля як «вільний вибір». Воля як повинність. Воля як особлива форма психічної регуляції. Воля як саморегуляція.	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань	Підготувати доповідь «Воля як механізм подолання зовнішніх і внутрішніх перешкод і труднощів.».	10

Критерії оцінювання самостійної роботи

Критерії оцінювання	Кількість балів
1. Студент демонструє широку обізнаність з матеріалом, глибоке занурення у матеріал, презентуючи свою думку. 2. Демонструє авторську позицію у процесі реалізації завдань: кооптує свої думки у широкий гуманітарний контекст	8-10
1. Студент є персонально мотивованим і транспонує досвід, набутий у процесі освіти, у реалізацію поставлених завдань 2. Широка обізнаність з проблемою підсилюється творчим підходом	7-5
1. Недостатня обізнаність з матеріалом, відсутність асоціативного мислення. 2. Формальне ставлення до завдання.	4-3
1. Поверховість у володінні матеріалом. 2. Відсутність творчої ініціативи .	0-2

7.Форми проведення контролю та критерії оцінювання

Результати навчальної діяльності здобувачів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль: поточне оцінювання роботи здобувачів впродовж семестру проводиться за допомогою: експрес-опитування, контрольних вправ, творчих завдань

Критерії оцінювання при поточному контролі

Критерії оцінювання	Кількість балів
<i>Присутність на лекційному, семінарському занятті</i>	1
<i>Виступи, участь в обговореннях на семінарських заняттях:</i>	
Всебічна репрезентація матеріалу; демонстрація широкої ерудиції; багатоаспектне розкриття теми; володіння понятійним апаратом, логіка та чіткість формулювань; занурення у концептуальний контекст	10
Недостатнє володіння матеріалом; обізнаність з проблемою, але наявність некоректних формулювань; обсяг знань виявляється недостатньо повним для всебічного розкриття теми; відсутність чіткості у володінні понятійним апаратом; відсутність уявлень про концептуальний контекст	7-4
Поверховість у володінні матеріалом; обмеженість знань, значна кількість неточностей у формулюваннях; відповіді відверто формалізовані і свідчать про незацікавлене ставлення до матеріалу; вкрай поверхнєве володіння понятійним апаратом; невміння концептуалізувати матеріал задля цілісної презентації завдання; відсутність знань, що дозволяють зануритися у концептуальний контекст; фактичне неволодіння допоміжною літературою	3
Практична відсутність знань; індивергентне ставлення до поставлених завдань; серйозні помилки у процесі презентації матеріалу, неволодіння понятійним апаратом, відсутність уявлено про концептуальний контекст	0-1

Підсумковий (семестровий) контроль - залік

Орієнтовний перелік питань при підсумковому оцінюванні

1. Основні функції психіки. Порівняльна характеристика активності людини і тварин.
2. Свідомість як найвищий рівень психічного відображення. Структура свідомості. Самосвідомість, розвиток самосвідомості.
3. Мотиви та потреби людини
4. Поняття індивіду, первинні та вторинні властивості. Психологічна характеристика індивіду.
5. Поняття особистості та її якості.
6. Проблема формування та розвитку особистості в теоріях гуманістичного напрямку (А.Маслоу, К.Роджерс).
7. Проблема формування та розвитку особистості в теоріях психогенетичного напрямку (Е.Еріксон).
8. Темперамент як центральне утворення в структурі психодинамічних якостей індивіду. Біполярні класифікації темпераменту. Конституціональні теорії темпераменту. Факторна теорія темпераментів.
9. Поняття характеру, стійкі риси характеру. Структура характеру. Формування характеру. Теоретичні та експериментальні підходи до дослідження характеру.
10. Загальна характеристика соціальних характерів. Типологія характерів за Е.Фромом. Акцентуйовані характери за К.Леонгардом. Типологічна модель характерів за О.Є.Лічко.

11. Маніпулятивні характери за типологією Е.Шострома. Модель індивідуальних характерів за К.Юнгом.
12. Поняття потреб, їх функції. Стадії формування та ознаки потреб. Поняття про здібності. Види здібностей. Потенційні та актуальні здібності.
13. Здібності та задатки. Умови та передумови формування людських здібностей. Взаємодія та взаємокомпенсація здібностей. Структура загальних здібностей. Поняття про спеціальні здібності.
14. Уявлення про пізнання та пізнавальну активність у працях античних філософів. Проблема пізнання як друга сторона основного питання філософії. Уявлення про пізнання та пізнавальні процеси з позиції ідеалістичної і матеріалістичної філософії.
15. Асоціативна психологія про свідомість та пізнавальні процеси. Уявлення про свідомість, пізнавальну сферу людини у функціональній психології.
16. Гештальтпсихологія про пізнання та пізнавальну сферу людей. Когнітивна психологія про пізнання та пізнавальні процеси.
17. Специфіка процесу пізнання. Почуттєве та раціональне пізнання.
18. Відчуття як елементарний пізнавальний процес. Поняття сенсорного балансу та сенсорної депривації. Чутливість. Пороги чутливості. Абсолютні пороги чутливості. Відносний поріг чутливості. Закон Вебера-Фехнера. Адаптація органів почуттів. Синестезія. Сенсibiliзація.
19. Загальна характеристика сприйняття. Класифікація сприйняття.
20. Основні властивості сприйняття. Цілісність і структурність сприйняття. Константність сприйняття. Осмисленість сприйняття.
21. Сприйняття простору та його ілюзії. Сприйняття прямовання та його ілюзії. Апперцепція сприйняття. Порівняльна характеристика відчуттів і сприйняття.
22. Загальна характеристика уваги. Види уваги. Основні властивості уваги. Основні теорії уваги. Проблема уваги в сучасній психології.
23. Загальна характеристика пам'яті. Її роль у життєдіяльності і пізнавальній сфері людини. Основні якості пам'яті. Види асоціацій пам'яті. Рухова пам'ять, емоційна пам'ять, образна пам'ять, словесно-логічна пам'ять. Довільна і мимовільна пам'ять. Довгострокова, короткочасна і сенсорна пам'ять.
24. Загальна характеристика процесів пам'яті. Запам'ятовування. Зберігання. Забування, основні причини забування. Відтворення, узнавання, пригадування.
25. Індивідуальні особливості пам'яті. Типи пам'яті. Ефекти пам'яті. Феномени пам'яті. Порушення пам'яті.
26. Загальна характеристика мовлення. Функції мовлення. Зв'язок мовлення з іншими пізнавальними процесами. Види мовлення. Їх характеристика. Монологічне і діалогічне мовлення.
27. Загальна характеристика уяви. Їх характеристика. Довільна, мимовільна уява. Активна та пасивна уява. Мрія як особистісний вид уяви.
28. Загальна характеристика мислення. Характеристика мислення як вищої форми раціонального пізнання. Структура мислення. Розумові операції: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація,

29. Наочно-діюче мислення. Наочно-образне мислення. Абстрактно-логічне мислення. Практичне та теоретичне мислення. Репродуктивне і творче мислення.
30. Дискурсивне й інтуїтивне мислення. Індивідуальні особливості розуму. Процес розвитку мислення в онтогенезі. Поняття інтелекту. Психічні стани – як найважливіша частина психічної регуляції. Основні проблеми, пов'язані з вивченням психічних станів.
31. Поняття про стрес. Види стресів. Роль емоціонального стресу в розвитку психосоматичних захворювань. Посттравматичний стресовий розлад особистості
32. Емоції як результат біологічних процесів. Гнів, огида та презирство: причини, переживання, значення. Печаль, горе та депресія: причини, переживання, значення. Страх та тривога причини, переживання, функції та соціалізація. Збентеження і сором. Інтерес: активація, прояв, соціалізація. Задоволення й радість як фактори психологічного благополуччя.
33. Вищі почуття людини. Любов та її види. Емоції та сприйняття. Емоції та мислення. Емоції та тіло. Фізіологічні основи емоцій.
34. Ієрархічна структура самосвідомості.
35. Мотиви. Форми мотивів. Спонукальні мотиви: установки, потяги та бажання. Притягальні мотиви: інтереси, мрії, ідеали та переконання.
36. Довільна та вольова поведінка особистості. Теорія А.Шопенгауера. Теорія Б. Спінози. Вольові якості, пов'язані з цілеспрямованістю. Вольові якості, які характеризують самовладання

___3___ курс / ___6___ семестр:

[illegible]

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	Рівень компетентності
90 – 100	A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	Високий (творчий)
82 – 89	B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	Достатній (конструктивно-варіа- тивний)
74 – 81	C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	
64 – 73	D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	Середній (репродуктивний)
60 – 63	E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	Низький (рецептивно-продук- тивний)
0 – 34	F	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	

1. Рекомендована література

1. Бондарчук О. І., Туриніна О. Л. Загальна психологія. — К.: Логос, 2004. — 140 с.
2. Загальна психологія: Навч. посібник / О.Скрипченко, Л.Долинська, З. Огороднійчук та інш. - К.: "А.П.Н.", 1999. - 436 с.
3. Загальна психологія: Підруч. для студентів вищ. навч. закладів. / С.Д.Максименко, В.О.Зайчук, В.В.Клименко, В.О.Соловієнко. За загальною редакцією акад.. С.Д.Максименка - К.: Форум, 2000. - 543 с.
4. Загальна психологія: Хрестоматія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Волинська, З.В. Огороднійчук та ін. - К.: Каравела, 2007. - 640 с.
5. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. - К.: Вища школа, 2001. - 487 с.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія. — Вінниця: Нова книга, 2004. — 701 с.
7. Психологія: Підручник / Ю.Л.Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. - 3-тє вид., стереотип. - К.: Либідь, 2001. -560с.

8. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія. Навч. посіб. - Київ «Центр учбової літератури», 2012 р. - 296 стор.
Додаткова
1. Варій М. Й. Загальна психологія: [підр.длястуд. вищ. навч. закл.] / Варій М.Й. —[3- те вид.]. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 1007 с.
 2. Занюк С. Психологія мотивації та емоцій. — Луцьк, 1997
 3. Копець Л.В. Психологія особистості: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Копець Л.В. — К.: Вид дім. «Києво-Могилянська академія», 2007. — 460 с.
 4. Максименко С. Д. Розвиток психіки в онтогенезі: У 2 т. — К.: Фо-рум, 2002. — Т.1. — 319 с.; Т.2. — 335 с.
 5. Основи психології: Підручник / За ред О. В. Киричука, В. А. Роменця. — К.: Либідь, 1995. — 632 с.
 6. Психологія: Підручник / [Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова]. — К.: Либідь, 2001. — 560 с.
 7. Савчин М. В. Загальна психологія: навч. посіб. / Савчин М.В. — К.: Академвидав, 2011. — 464 с.

2. Інформаційні ресурси

Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого

Інститут екранних мистецтв / Факультет театрального мистецтва

Кафедра гуманітарних дисциплін
(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУ
Ю»

Проректор з
науково-педаг
огічної та
творчої
роботи

____ Вас
иль БІЛАН
« _____ »

____ 2024 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ

рівень вищої
освіти

перший

(перший (бакалаврський), другий
(магістерський), третій (освітньо-науковий,
освітньо-творчий))

спеціальність

021 – Аудіовізуальне
мистецтво та виробництво
є мистецтво

(шифр і назва спеціальності)

освітня
програма

(назва освітньої програми)

Київ – 2024_

Розробник: Живоглядів Ю.О., доцент, к.п.н., доцент

(вказати автора(-ів): прізвище, ім'я, посада, науковий ступінь, вчене/почесне звання, посада, кафедра)

Викладачі:

(вказати всіх викладачів, які працюють за даною програмою: прізвище, ім'я, науковий ступінь, вчене/почесне звання, посада, кафедра)

РПНД розглянуто і затверджено на засіданні кафедри

(назва кафедри, факультету / інституту)

Протокол від _____.____.20__ № ____

Завідувач кафедри _____ *(Власне ім'я, прізвище)*
(підпис)

РПНД погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової/ творчої) програми

(Посада) _____ *(Власне ім'я, прізвище)*
(підпис)

_____.____.20__ № ____

Пролонговано:
на 20__/20__н.р.,

Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ №____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__н.р.,
Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ №____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__н.р.,
Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ №____
(підпис) (ПІ)

на 20__/20__н.р.,
Завідувач кафедри _____ (_____), протокол від _____.20__ №____
(підпис) (ПІ)

© КНУТКІТ імені І. К. Карпенка-Карого

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання			
	денна		заочна	
Характеристика навчальної дисципліни	Обов'язкова / Вибіркова			
Курс	3			
Семестр		весняний		
Кількість кредитів -				
Загальний обсяг годин -		30		9
Розподіл годин за видами аудиторних занять та самостійної роботи	Лекційні			
		20		4
	Семінарські			
		10		2
	Практичні			
	Індивідуальні			
				3
	Лабораторні			
	Самостійна робота			
Вид підсумкового контролю	залік / іспит	1.65		1.35

4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни формування у здобувачів вищої освіти знань про закономірності функціонування та проявів психічних явищ, їх виникнення функціонування та розвиток особистості психіки людини, сприяти на цій основі формуванню загальної психологічної культури та компетентності, їх готовності до професійної діяльності. В матеріалах курсу надані основні досягнення вітчизняної та світової науки і практики.

Завдання озброїти здобувачів вищої освіти знаннями базових психологічних понять, сформувати професійну спрямованість особистості.

Передумови для вивчення (за наявності) філософія.

Очікувані результати навчання (РН) за дисципліною:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: загальнотеоретичні положення та методи загальної психології, основні наукові поняття і пов'язані з ними закономірності; вміти: застосовувати одержані знання в практичній діяльності, вирішувати психологічні завдання, аналізувати психологічно значущі 4 ситуації та факти в професійній діяльності, вміло

застосовувати методи дослідження закономірностей психіки, обробляти отримані дані та адекватно їх інтерпретувати.

РН 1 – знати загальнотеоретичні положення та методи загальної психології,

РН 2 – знати основні наукові поняття і пов'язані з ними закономірності;

РН 3 – вміти застосовувати одержані знання в практичній діяльності;

РГ 4 – вміти вирішувати психологічні завдання, аналізувати психологічно значущі ситуації та факти в професійній діяльності;

РН 5 – вміло застосовувати методи дослідження закономірностей психіки;

РН 6 – вміти обробляти отримані дані та адекватно їх інтерпретувати.

5. Структура навчальної дисципліни

[illegible]

Разом		20	10											
УСЬОГО														

6. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Вступ до курсу «Психологія». Основні принципи та завдання психології.

Уявлення античних та середньовікових філософів про душу та свідомість. Психіка та свідомість. Природа та механізми психічних явищ. Мозок та психіка. Сучасні уявлення про етапи розвитку психіки. Структура свідомості. Поняття про самосвідомість. Взаємодія свідомості та підсвідомості. Факти психічного, що не усвідомлюються, та їх класифікація. Теорія несвідомого за З. Фрейдом. Несвідомі чинники свідомих дій. Надсвідомі процеси.

Основні поняття/ключові слова: структура сучасної психології, наукова психологія, життєва психологія, принципи та завдання психології, душа.

Рекомендована література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
3. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
4. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
5. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
6. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті: 1. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/> 2. Пошукова система Base <https://www.base-search.net/> 3. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM)<https://oai.org.u>

Тема №2. Психологія особистості.

Взаємозв'язок соціального та біологічного в особистості. Психологічна структура особистості. Саморозвиток та самореалізація особистості. Концепція розвитку особистості за Е.Еріксоном. Когнітивістські теорії розвитку особистості в сучасній психології (Ж. Піаже, Дж. Келлі). Персонологічні теорії про розвиток особистості (К. Бюллер, А. Маслоу, Е. Шпрангер).

Основні поняття/ключові слова: соціальне та біологічне в особистості, біогенетичний, соціогенетичний, психогенетичний підходи.

Рекомендована література:

1. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
2. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
3. Іїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник / Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
4. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.
5. Максименко С.Д. Загальна психологія. Центр навчальної літератури. 2019. 272 с.
6. Максименко С. Д. [та ін.]. Психологія та педагогіка: підручник К.: Слово, 2012. 584 с.
7. Партико Т.Б. Психологія : підручник. Київ: Ін Юре, 2014. 665 с.
8. Поліщук С.А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів : навч.-метод. Посібник. Суми: Унів. кн., 2012. 135 с.
9. Савчин М. В. Загальна психологія : навч. посібник. К.: Академвидав, 2011. 465 с.

Тема №3. Темперамент.

Темперамент як якість особистості. Психологічна характеристика темпераменту, прояв його основних властивостей стосовно до пізнавальних процесів та предметної діяльності людини. Типології темпераменту: за Гіппократом, за І. П. Павловим, за Г. Хеймансом та Е. Вірсмою, за Дж. Гілфордом та Л. Терстоуном, за Е. Кречмером. Концепція типів статури та

темпераменту за У. Шелдоном. Зв'язок темпераменту з основними властивостями особистості. Темперамент і вчинки. Темперамент і властивості людини.

Основні поняття/ключові слова: фізіологічна основа темпераменту, типології темпераменту, тип статури, концепція темпераменту.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
3. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с. 6
4. Максименко С. Д. [та ін.]. Психологія та педагогіка: підручник К.: Слово, 2012. 584 с.

Тема №4. Характер.

Загальне уявлення про характер. Особливості характеру як психічного феномену. Типології характеру за: К. Леонгардом, О.Є. Лічко, К. Г. Юнгом, Е. Фромом. Закономірності формування характеру. Риси характеру та інші риси особистості. Характер і захисні механізми. Характер і мотивація поведінки.

Основні поняття/ключові слова: характер як психічного феномену, структура характеру, типології характеру, риси характеру, характер і мотивація.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
3. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
4. Іїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник / Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.

Тема №5. Здібності.

Загальне уявлення про здібності. Структура здібностей. Теорії здібностей. Умови розвитку здібностей. Роль гри у формуванні здібностей. Можливість взаємокомпенсації різних здібностей в професійній діяльності.

Основні поняття/ключові слова: структура здібностей, визначення здібностей, етапи розвитку здібностей, здібності, задатки та генотип.

Рекомендована література:

1. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
2. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
3. Іїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник / Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
4. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. К.: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

Тема № 6. Специфіка пізнавальної активності та структура пізнавальної сфери людини.

Поняття інтелекту в сучасній психології. Види та структура інтелекту. Специфіка пізнавальної активності та структура пізнавальної сфери людини.. Поняття про почуттєве та раціональне пізнання. Погляди античних філософів на природу пізнання та пізнавальні процеси. Формування поглядів античних філософів різних напрямків на пізнання й пізнавальні процеси. Погляд на проблеми пізнання з позицій матеріалізму, ідеалізму.

Основні поняття/ключові слова: функції пізнавальної сфери, властивості пізнавальних процесів.

Рекомендована література

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
3. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
4. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. К. Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

Тема № 7. Відчуття.

Загальна характеристика відчуттів як почуттєвого пізнання. Основні компоненти процесу відчуття. Основні властивості відчуттів. Класифікація відчуттів. Поняття "порогів чутливості". Основний психофізичний закон Вебера-Фехнера. Адаптація. Сенсibilізація. Синестезія. Явище послідовного образу.

Основні поняття/ключові слова: Відчуття і перцептивна діяльність, аналізатор, властивості відчуттів, адаптація, взаємодія відчуттів, сенсibilізація, синестезія. **Рекомендована література:**

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
3. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
4. Максименко С.Д. Загальна психологія. Центр навчальної літератури. 2019. 272 с.

Тема № 8. Сприйняття.

Загальна характеристика сприйняття як почуттєвої форми пізнання. Основні теорії сприйняття в психології. Основні властивості сприйняття. Сприйняття як перцептивна діяльність. Види сприйняття. Порівняльна характеристика відчуттів та сприйняття. Ілюзії.

Основні поняття/ключові слова: фізіологічні основи сприйняття, предмет і фон в сприйнятті, взаємовідносини цілого і частини в сприйнятті, сприйняття простору, сприйняття руху і часу.

Рекомендована література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.

2. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
3. Ільїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник /Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
4. Поліщук С.А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів : навч.-метод. Посібник. Суми: Унів. кн., 2012. 135 с.

Тема № 9. Увага.

Проблема уваги в сучасній психології. Основні теорії уваги. Загальна характеристика уваги. Види уваги. Структура уваги. Властивості уваги. Розгубленість, її типи.

Основні поняття/ключові слова: види уваги, характеристика уваги, фізіологічні основи уваги.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
3. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
4. Партико Т.Б. Психологія : підручник. Київ: Ін Юре, 2014. 665 с.

Тема № 10. Пам'ять.

Загальна характеристика пам'яті та її роль у життєдіяльності та пізнавальній сфері. Теорії пам'яті. Основні якості пам'яті. Основні рівні вивчення механізмів пам'яті. Класифікація видів пам'яті. Довільна та мимовільна пам'ять. Довготривала, короткотривала і сенсорна пам'ять. Загальна характеристика процесів пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті, типи пам'яті. Сучасні теорії пам'яті. Феномени та ефекти пам'яті.

Основні поняття/ключові слова: Види пам'яті, запам'ятовування, відтворення, забування та збереження.

Рекомендована література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 219 с.
3. Іїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник /Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
4. Москалець В.П. Психологія особистості. Київ.: Центр учбової літератури, 2013. 576с.
5. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Загальна психологія. Навч. посіб. К. Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

Тема № 11. Уява.

Уява як форма раціонального пізнання. Функції уяви. Психологічні механізми уяви. Характеристика видів уяви. Мрія як особливий вид уяви.

Основні поняття/ключові слова: уява і мислення, види уяви, мрія, психологічні механізми уяви.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
3. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
4. Максименко С. Д. [та ін.]. Психологія та педагогіка: підручник К.: Слово, 2012. 584 с.
5. Москалець В.П. Психологія особистості. Київ.: Центр учбової літератури, 2013.

Тема № 12. Мислення.

Структура мислення. Загальна характеристика розумових операцій у сучасній психології. Логічні форми мислення. Основні етапи розумового процесу. Типи

мислення та їх характеристика. Процес розвитку мислення в онтогенезі. Індивідуальні особливості розуму. Сучасні теорії мислення. Порівняльний аналіз мислення та уяви як форм раціонального пізнання.

Основні поняття/ключові слова: фізіологічні механізми мислення, логічні форми мислення, мислення як процес, види мислення, якість мислення.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
3. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
4. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В.]. К.: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
5. Москалець В.П. Психологія особистості. Київ.: Центр учбової літератури, 2013.

Тема № 13. Мова і мовлення.

Загальна характеристика мовлення. Роль мовлення в життєдіяльності й пізнавальній сфері людини. Функції мовлення. Зв'язок мовлення з іншими пізнавальними процесами. Види мовлення, їх характеристика. Усне та письмове мовлення. Монологічне та діалогічне мовлення. Індивідуальні характеристики мовлення. **Основні поняття/ключові слова:** функції мовлення, види мовлення, монологічне та діалогічне мовлення, індивідуальні характеристики мовлення.

Рекомендована література:

1. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
2. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
3. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.

4. Іїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник / Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
5. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В.]. К.: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.

Тема № 14. Функції емоцій.

Структура емоційної сфери людини. Загальна характеристика емоцій і почуттів людини. Активаційно-енергетична роль емоцій. Деструктивна роль емоцій. Прикладна роль емоцій. Комунікативна роль емоцій. Роль емоцій в когнітивних процесах і творчості. Емоція як реакція на ситуацію і подію. Афект. Настрій. Емоційні стани людини. Емоційні якості людини. Стрес (стан емоційної напруженості). Нудьга (стан монотонії). Відраза (стан психічного пересичення). Феномен «емоційного вигорання». Емоційна збудливість. Емоційна глибина. Емоційна ригідність - лабільність. Емоційна стійкість. Експресивність. Управління емоціями. Розуміння емоцій іншого й емоційні здібності. Невербальне (образне) сприйняття емоцій. Вплив особистісних особливостей на розуміння емоцій іншої людини. **Основні поняття/ключові слова:** характеристика емоцій і почуттів людини, структура емоційної сфери людини, функції і роль емоцій.

Рекомендована література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
3. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
4. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
5. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.

Тема № 15. Загальне уявлення про почуття.

Характеристика різних почуттів. Співвідношення понять «почуття» і «емоція». Почуття як стійке емоційне ставлення до значимого об'єкта (емоційна установка). Характеристики емоційних відносин (властивості почуттів). Класифікація почуттів. Симпатія і антипатія. Прихильність. Дружба. Закоханість. Любов. Ворожість. Заздрість. Ревнощі. Задоволеність. Щастя. Почуття гордості. Псевдопочуття. Емоційно обумовлена (афективна) поведінка. Емоційні типи. Гедонізм та аскетизм. Фрустраційна поведінка. Альтруїзм як форма емоційної поведінки. Емоційність як тип темпераменту (характеру). Оптимісти - песимісти. Сором'язливі. Образливі і мстиві. Сентиментальні. Емпатійні. Тривожні. Совісні. Допитливі.

Основні поняття/ключові слова: «почуття» і «емоція», характеристики емоційних відносин (властивості почуттів), симпатія і антипатія, прихильність, дружба, закоханість, любов, ворожість, заздрість, ревнощі, задоволеність, щастя, почуття гордості, псевдопочуття.

Рекомендована література:

1. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
2. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
3. Велитченко Л.К. Вступ до загальної психології : програм. довідник / Одеса: Вид. В. В. Букаєв, 2012. 406 с.
4. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. К Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
5. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.

Тема № 16. Теорії волі.

Стан проблеми волі в психології. Основні теорії волі 19 ст. Волюнтаристичні теорії волі: воля як світова сила; воля як духовне начало. Гетерономні теорії волі: асоціаніський підхід; інтелектуаліський підхід; афективна теорія волі (Вундт). Проблема природи волі в психології. Воля як процес. Вольові якості особистості. Поняття вольової дії. Співвідношення імпульсивних,

усвідомлених, довільних і вольових дій. Основні функції вольової дії. Вольове зусилля. Структура простого і складного вольового акту. Поняття вольові якості особистості. Склад вольових якостей. Структура і загальні характеристики вольових якостей. Класифікації вольових якостей. Загальна характеристика основних вольових якостей особистості. **Основні поняття/ключові слова:** теорії волі, проблема природи волі в психології.

Рекомендована література:

1. Загальна психологія: [підручник для студ. вищ. навч. закладів] / [О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук ін.]; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К. Каравела. 2011. 464 с.
2. Загальна психологія : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 291 с.
3. Іванова О.В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник. Київ : Центр учбов. літ., 2016. 180 с.
4. Ільїна М.Л. Загальна психологія: теорія та практикум: навч. посібник / Суми: Унів. кн., 2011. 352 с.
5. Колобич О. П. Загальна психологія. Навчально-методичний посібник. Львів, 2018. 172 с.

7. Методи навчання

Лекції, інтерактивний метод, пояснювально-ілюстративний, метод наукового порівняння, метод проектів у формі індивідуальних/групових навчальних проектів, частково-пошуковий метод, дослідницький метод. вирішення творчих практичних завдань. Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення: - наукової літератури за темою; Індивідуальна робота передбачає виконання наукових робіт у вигляді рефератів.

6.Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Тема	Завдання	Форма подання	Максимальна кількість балів
1. Психомоторика та психологія діяльності	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань	Усна доповідь	0-5

	«Психомоторика та психологія діяльності»		
2 Самосвідомість та самоповага	Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань «Самосвідомість та самоповага»	Усна доповідь	0-5
3. Воля як волюнтаризм	. Воля як «вільний вибір». Воля як повинність. Воля як особлива форма психічної регуляції. Воля як саморегуляція.	Усна доповідь	0-5

Критерії оцінювання самостійної роботи

Критерії оцінювання	Кількість балів
3. Студент демонструє широку обізнаність з матеріалом, глибоке занурення у матеріал, презентуючи свою думку. 4. Демонструє авторську позицію у процесі реалізації завдань: кооптує свої думки у широкий гуманітарний контекст	8-9
3. Студент є особистісно мотивованим і переводить досвід, набутий у процесі освіти, у реалізацію поставлених завдань 4. Широка обізнаність з проблемою підсилюється творчим підходом	5-7
3. Недостатня обізнаність з матеріалом, відсутність асоціативного мислення. 4. Формальне ставлення до завдання.	3-4
3. Поверховість у володінні матеріалом. 4. Відсутність творчої ініціативи .	0-2

7. Форми проведення контролю та критерії оцінювання

Результати навчальної діяльності здобувачів оцінюються за 100-бальною шкалою. Поточний контроль: поточне оцінювання роботи здобувачів пвпродовж семестру проводиться за допомогою: експрес-опитування, контрольних вправ, творчих завдань

Критерії оцінювання при поточному контролі

Критерії оцінювання	Кількість балів
<i>Присутність на лекційному, семінарському занятті</i>	1
<i>Виступи, участь в обговореннях на семінарських заняттях:</i>	
Всебічна репрезентація матеріалу; демонстрація широкої ерудиції; багатоаспектне розкриття теми; володіння понятійним апаратом, логіка та чіткість формулювань; занурення у концептуальний контекст	5
Недостатнє володіння матеріалом; обізнаність з проблемою, але наявність некоректних формулювань; обсяг знань виявляється недостатньо повним для всебічного розкриття теми; відсутність чіткості у володінні погятійним апаратом; відсутність уявлень про концентуальний контекст	3-4

Поверховість у володінні матеріалом; обмеженість знань, значна кількість неточностей у формулюваннях; відповіді відверто формалізовані і свідчать про незацікавлене ставлення до матеріалу; вкрай поверхнєве володіння понятійним апаратом; невміння концептуалізувати матеріал задля цілісної презентації завдання; відсутність знань, що дозволяють зануритися у концептуальний контекст; фактичне неволодіння допоміжною літературою	2
Практична відсутність знань; індиферентне ставлення до поставлених завдань; серйозні помилки у процесі презентації матеріалу, неволодіння понятійним апаратом, відсутність уявлено про концептуальний контекст	0-1

Підсумковий (семестровий) контроль

Орієнтовний перелік питань при підсумковому оцінюванні

1. Поняття про психологію. Завдання та предмет психології. 2. Методи та принципи психології. 5. Класифікація психічних явищ: психічні процеси, психічні стани, психічні якості особистості
2. Основні функції психіки. Порівняльна характеристика активності людини і тварин.
3. Свідомість як найвищий рівень психічного відображення. Структура свідомості. Самосвідомість, розвиток самосвідомості.
4. Мотиви та потреби людини
5. Поняття індивіду, первинні та вторинні властивості. Психологічна характеристика індивіду.
6. Поняття особистості та її якості.
7. Проблема формування та розвитку особистості в теоріях гуманістичного напрямку (А.Маслоу, К.Роджерс).
8. Проблема формування та розвитку особистості в теоріях психогенетичного напрямку (Е.Еріксон).
9. Темперамент як центральне утворення в структурі психодинамічних якостей індивіду. Біполярні класифікації темпераменту. Конституціональні теорії темпераменту. Факторна теорія темпераментів.
10. Поняття характеру, стійкі риси характеру. Структура характеру. Формування характеру. Теоретичні та експериментальні підходи до дослідження характеру.
11. Загальна характеристика соціальних характерів. Типологія характерів за Е.Фромом. Акцентуйовані характери за К.Леонгардом. Типологічна модель характерів за О.Є.Лічко.
12. Маніпулятивні характери за типологією Е.Шострома. Модель індивідуальних характерів за К.Юнгом.
13. Поняття потреб, їх функції. Стадії формування та ознаки потреб. Поняття про здібності. Види здібностей. Потенційні та актуальні здібності.
14. Здібності та задатки. Умови та передумови формування людських здібностей. Взаємодія та взаємокомпенсація здібностей. Структура загальних здібностей. Поняття про спеціальні здібності.
15. Уявлення про пізнання та пізнавальну активність у працях античних філософів. Проблема пізнання як друга сторона основного питання філософії. Уявлення про пізнання та пізнавальні процеси з позицій ідеалістичної і матеріалістичної філософії.

16. Асоціативна психологія про свідомість та пізнавальні процеси. Уявлення про свідомість, пізнавальну сферу людини у функціональній психології.
17. Гештальтпсихологія про пізнання та пізнавальну сферу людини. Когнітивна психологія про пізнання та пізнавальні процеси.
18. Специфіка процесу пізнання. Почуттєве та раціональне пізнання.
19. Відчуття як елементарний пізнавальний процес. Поняття сенсорного балансу та сенсорної депривації. Чутливість. Пороги чутливості. Абсолютні пороги чутливості. Відносний поріг чутливості. Закон Вебера-Фехнера. Адаптація органів почуттів. Синестезія. Сенсibiliзація.
20. Загальна характеристика сприйняття. Класифікація сприйняття.
21. Основні властивості сприйняття. Цілісність і структурність сприйняття. Константність сприйняття. Осмисленість сприйняття.
22. Сприйняття простору та його ілюзії. Сприйняття прямуювання та його ілюзії. Апперцепція сприйняття. Порівняльна характеристика відчуттів і сприйняття.
23. Загальна характеристика уваги. Види уваги. Основні властивості уваги. Основні теорії уваги. Проблема уваги в сучасній психології.
24. Загальна характеристика пам'яті. Її роль у життєдіяльності і пізнавальній сфері людини. Основні якості пам'яті. Види асоціацій пам'яті. Рухова пам'ять, емоційна пам'ять, образна пам'ять, словесно-логічна пам'ять. Довільна і мимовільна пам'ять. Довгострокова, короточасна і сенсорна пам'ять.
25. Загальна характеристика процесів пам'яті. Запам'ятовування. Зберігання. Забування, основні причини забування. Відтворення, узнавання, пригадування.
26. Індивідуальні особливості пам'яті. Типи пам'яті. Ефекти пам'яті. Феномени пам'яті. Порушення пам'яті.
27. Загальна характеристика мовлення. Функції мовлення. Зв'язок мовлення з іншими пізнавальними процесами. Види мовлення. Їх характеристика. Монологічне і діалогічне мовлення.
28. Загальна характеристика уяви. Їх характеристика. Довільна, мимовільна уява. Активна та пасивна уява. Мрія як особистісний вид уяви.
29. Загальна характеристика мислення. Характеристика мислення як вищої форми раціонального пізнання. Структура мислення. Розумові операції: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація. Логічні форми мислення. Поняття. Судження. Умовивід: аналогія, індукція, дедукція. Мислення як процес рішення задач.
30. Наочно-діюче мислення. Наочно-образне мислення. Абстрактно-логічне мислення. Практичне та теоретичне мислення. Репродуктивне і творче мислення.
31. Дискурсивне й інтуїтивне мислення. Індивідуальні особливості розуму. Процес розвитку мислення в онтогенезі. Поняття інтелекту. Порівняльний аналіз мислення й уяви як форм раціонального пізнання.
32. Психічні стани – як найважливіша частина психічної регуляції. Основні проблеми, пов'язані з вивченням психічних станів.

- 33.Поняття про стрес. Види стресів. Роль емоціонального стресу в розвитку психосоматичних захворювань. Посттравматичний стресовий розлад особистості
- 34.Емоції як результат біологічних процесів. Гнів, огида та презирство: причини, переживання, значення. Печаль, горе та депресія: причини, переживання, значення. Страх та тривога причини, переживання, функції та соціалізація. Збентеження і сором. Інтерес: активація, прояв, соціалізація. Задоволення й радість як фактори психологічного благополуччя.
- 35.Вищі почуття людини. Любов та її види. Емоції та сприйняття. Емоції та мислення. Емоції та тіло. Фізіологічні основи емоцій.
- 36.Ієрархічна структура самосвідомості.
- 37.Мотиви. Форми мотивів. Спонукальні мотиви: установки, потяги та бажання. Притягальні мотиви: інтереси, мрії, ідеали та переконання.
- 38.Довільна та вольова поведінка особистості. Теорія А.Шопенгауера. Теорія Б. Спінози. Вольові якості, пов'язані з цілеспрямованістю. Вольові якості, які характеризують самовладання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

__3__ курс / __6__ семестр:

За результатами поточного контролю та самостійної роботи																	Сума балів
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15
Відвідування семінарських занять	1		1	1	1	1	1	1									
Робота на семінарському занятті	6		6	7	7	7	6	6									
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5	5									
Загальна кількість балів																	

Шкала відповідності оцінок

Оцінка за стобальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Значення оцінки	Рівень компетентності
-----------------------------	-----------------------	-----------------	-----------------------

90 – 100	A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	Високий (творчий)
82 – 89	B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	Достатній (конструктивно-варіативний)
74 – 81	C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	
64 – 73	D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	Середній (репродуктивний)
60 – 63	E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	Низький (рецептивно-продуктивний)
0 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	

8. Рекомендована література

1. Бондарчук О. І., Туриніна О. Л. Загальна психологія. — К.: Логос, 2004. — 140 с.
 2. Загальна психологія: Навч. посібник / О.Скрипченко, Л.Долинська, З. Огороднійчук та інш. - К.: "А.П.Н.", 1999. - 436 с.
 3. Загальна психологія: Підруч. для студентів вищ. навч. закладів. / С.Д.Максименко, В.О.Зайчук, В.В.Клименко, В.О.Соловієнко. За загальною редакцією акад.. С.Д.Максименка - К.: Форум, 2000. - 543 с.
 4. Загальна психологія: Хрестоматія: Навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В. Волинська, З.В. Огороднійчук та ін. - К.: Каравела, 2007. - 640 с.
 5. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. - К.: Вища школа, 2001. - 487 с.
 6. Максименко С. Д. Загальна психологія. — Вінниця: Нова книга, 2004. — 701 с.
 7. Психологія: Підручник / Ю.Л.Трофімов, В.В.Рибалка, П.А.Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л.Трофімова. - 3-тє вид., стереотип. - К.: Либідь, 2001. -560с.
 8. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія. Навч. посіб. - Київ «Центр учбової літератури», 2012 р. - 296 стор.
- Додаткова
1. Варій М. Й. Загальна психологія: [підр.длястуд. вищ. навч. закл.] / Варій М.Й. —[3-тє вид.]. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 1007 с.
 2. Занюк С. Психологія мотивації та емоцій. — Луцьк, 1997
 3. Копець Л.В. Психологія особистості: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Копець Л.В. — К.: Вид дім. «Києво-Могилянська академія», 2007. — 460 с.
 4. Максименко С. Д. Розвиток психіки в онтогенезі: У 2 т. — К.: Фо-рум, 2002. — Т.1. — 319 с.; Т.2. — 335 с.

5. Основи психології: Підручник / За ред О. В. Киричука, В. А. Роменця. — К.: Либідь, 1995. — 632 с.
6. Психологія: Підручник / [Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова]. — К.: Либідь, 2001. — 560 с.
7. Савчин М. В. Загальна психологія: навч. посіб. / Савчин М.В. — К.: Академвидав, 2011. — 464 с.

9. Інформаційні ресурси
